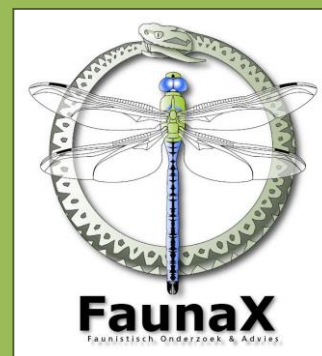

2014

Ecologische quickscan

Zorgboerderij 'It Aventoe' te Oenkerk

COLOFON

BUREAU FAUNAX

Badweg 40 B
8401 BL Gorredijk

0513-435024

info@faunax.nl

www.faunax.nl

Lid van Netwerk Groene Bureaus

Ecologische quickscan Zorgboerderij 'It Aventoer' te Oenkerk

*Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden in het kader van
de Flora- en faunawet*

Gorredijk, 17 april 2014

In opdracht van:

Rho adviseurs voor leefruimte

Contactpersoon:

Dhr. E. Venema

Uitvoering:

Bureau FaunaX

Veldwerk:

Mw. W. de Boer en dhr. E.P. de Boer

Rapportage:

Mw. W. de Boer en mw. J. Arisz

Foto's voorpagina:

Impressie van het plangebied

© Bureau FaunaX. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

Bureau FaunaX (2014). Ecologische quickscan Zorgboerderij 'It Aventoer' te Oenkerk. Rapport 1425, Bureau FaunaX, Gorredijk.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Ligging en karakteristiek	2
1.3	Opzet	5
2.	ECOLOGISCHE WET- EN REGELGEVING.....	6
2.1	Natuurbeschermingswet.....	6
2.2	Ecologische hoofdstructuur.....	7
2.3	Flora- faunawet	7
3.	RESULTATEN VELDBEZOEK.....	8
3.1	Flora.....	8
3.2	Vogels	8
3.2.1	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen	8
3.2.2	Overige broedvogels.....	9
3.3	Zoogdieren	10
3.3.1	Vleermuizen	10
3.3.2	Overige zoogdiersoorten	10
3.4	Amfibieën, reptielen en vissen	10
3.4.1	Amfibieën	10
3.4.2	Reptielen.....	11
3.4.3	Vissen.....	11
3.5	Ongewervelden	11
4.	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	12
4.1	Overzicht beschermde soorten	12
4.2	Samenvatting, effectbespreking en aanbevelingen	12
5.	BRONNEN EN LITERATUUR.....	14
BIJLAGE I DE FLORA- EN FAUNAWET.....		15
	Algemene zorgplicht.....	15
	Verbodsbepalingen	15
	Omgaan met beschermde soorten	15
	Vogels	16
	Zorgvuldig handelen.....	16

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Zorgboerderij 'It Aventoer' is vanwege de bezuinigingen door de overheid voornemens haar programma te wijzigen. In de bestaande situatie wordt op deze zorgboerderij een aanbod aan dagbesteding, dagopvang, logies en begeleid wonen verzorgd, gericht op mensen met een beperking. De beoogde wijzingen betreffen de uitbreiding van het aanbod van zorgwooneenheden, het aanbieden van ruimere gebruiksmogelijkheden voor de aanwezige stallen op het perceel en is het gebruik van het oostelijk gelegen grasland ten behoeve van de maatschappelijke activiteiten gewenst.

Van de aanwezige opstallen op het erf wordt één schuur gesloopt en opnieuw opgebouwd, van een tweede schuur wordt het dak vervangen. Een derde schuur en het hoofdgebouw blijven intact. De watergang aan de oostzijde van het perceel wordt verplaatst. Hiervoor wordt de bestaande watergang gedempt. Het perceel ten oosten van het erf bestaat momenteel uit weide, maar zal worden ingericht als onderdeel van het erf bij de zorgboerderij. Hiernaast komt ook de te verplaatsen watergang te liggen.

Figuur 1 geeft de ligging van het plangebied weer. In figuur 2 is de toekomstige inrichting van het plangebied weergegeven.

Aangezien de beoogde werkzaamheden een ruimtelijke ingreep betreffen, is een toetsing aan de Flora- en faunawet een vereiste. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep zijn via een korte ecologische beoordeling, een quickscan, getoetst aan de bepalingen van de Flora- en faunawet. In deze rapportage wordt verslag gedaan van de resultaten van deze beoordeling, waarbij adviezen zijn geformuleerd hoe te handelen conform de bepalingen in de Flora- en faunawet.

Figuur 1. Luchtfoto van het onderzochte plangebied (bron: BingMaps).

Figuur 2. Beoogde nieuwe inrichting van het plangebied, gegevens: Rho adviseurs voor leefruimte.

1.2 Ligging en karakteristiek

Het plangebied bestaat uit het huidige perceel van zorgboerderij It Aventoer, aan de Wynzerdyk 2, en een perceel grasland ten oosten hiervan. Op het perceel bevinden zich meerdere opstallen, bestaande uit een centrale kop-romp boerderij met dienstwoning en drie losstaande schuren. De schuren en het woonhuis zijn opgetrokken uit baksteen. De daken van de opstallen zijn bedekt met dakbeplating. Rondom deze opstallen is verharding aanwezig en voorzieningen voor het bedrijf zoals silo's en een paardenbak. Het perceel wordt aan alle zijden omringd door erfbeplanting. In de beplanting aan de westzijde van het perceel is een klein houten schuurtje aanwezig. Het perceel wordt aan de west-, noord- en oostzijde begrensd door watergangen. De figuren 3 tot en met 5 geven een impressie van het plangebied.

Direct ten zuiden van het perceel ligt een bredere doorgaande watergang, de Oenkerkervaart. Direct ten zuiden van deze vaart bevindt zich de Wynzerdyk. Rondom het plangebied bevinden zich agrarische (grasland)percelen, woonboerderijen en agrarische bedrijfsbebouwing. De zorgboerderij bevindt zich enkele honderden meters ten westen van de bebouwde kom van Oenkerk.

Figuur 3. Eén van de schuren op het erf.

Figuur 4. Impressie van het perceel direct ten oosten van het erf.

Figuur 5. Klein houten schuurtje aan de westrand van het perceel.

1.3 Opzet

In opdracht van de Rho adviseurs voor leefruimte is door Bureau FaunaX, op basis van een veldbezoek en ecologisch inzicht, een beschouwing opgesteld over de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten en habitats binnen de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden. Op 10 april 2014 is deze ecologische beoordeling in de vorm van een quickscan uitgevoerd. Daarbij is onderzocht of zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden beschermde plant- of diersoorten bevinden of hiervoor geschikte biotopen of habitats aanwezig zijn. Het onderzoek is uitgevoerd door het gehele terrein visueel te inspecteren op geschikte habitats voor of aanwijzingen van beschermde soorten.

Deze ecologische beoordeling geeft antwoord op de volgende vragen:

1. Komen er binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden (biotopen van) beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet voor?
2. Wat zijn de mogelijke effecten van de realisatie van de initiatieven en het in gebruik hebben ervan op deze beschermde natuurwaarden?
3. Voor welke soorten en habitats wordt de wet mogelijk overtreden en hoeverre kunnen overtredingen vermeden, dan wel verzacht worden?
4. Wat zijn de te ondernemen vervolgstappen met betrekking tot het voorkómen van schade aan beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden?

Voor het beantwoorden van deze vragen zijn, naast de verzamelde gegevens tijdens het veldonderzoek, ook andere bronnen geraadpleegd. Zie hiervoor de bronnenlijst in hoofdstuk 5.

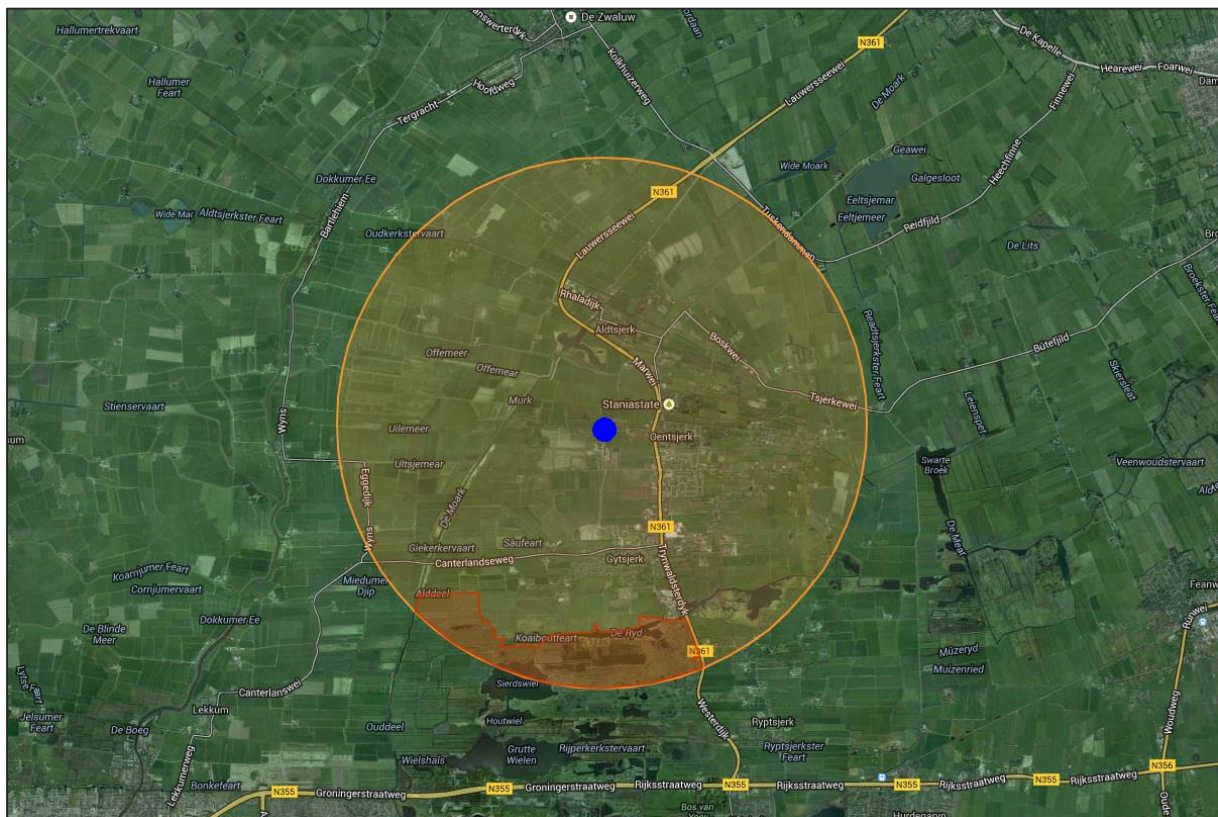
2. ECOLOGISCHE WET- EN REGELGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming en soortbescherming. Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), Natura 2000-gebieden, natuurreservaten en andere in bestemmingsplannen aangeduide natuurgebieden. De soortbescherming valt onder de Flora- en faunawet (zie bijlage).

2.1 Natuurbeschermingswet

De bescherming van de Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet). Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn voor of verband houden met het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000-gebieden en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden, dienen getoetst te worden aan de Natuurbeschermingswet. Deze toetsing vindt enkel plaats in het geval dat de uitvoering van een project plaatsvindt binnen de invloedssfeer van een N2000-gebied en verwacht wordt dat deze uitvoering mogelijk negatieve effecten heeft op soorten of habitattypen waarvoor het N2000-gebied is/wordt aangewezen.

Het plangebied ligt in de nabijheid van het Natura 2000-gebied Groote Wielen (figuur 6). De werkzaamheden hebben echter naar verwachting geen negatieve effecten op voor dit gebied aangewezen soorten of habitattypen. Toetsing aan de Natuurbeschermingswet is hierdoor niet aan de orde.

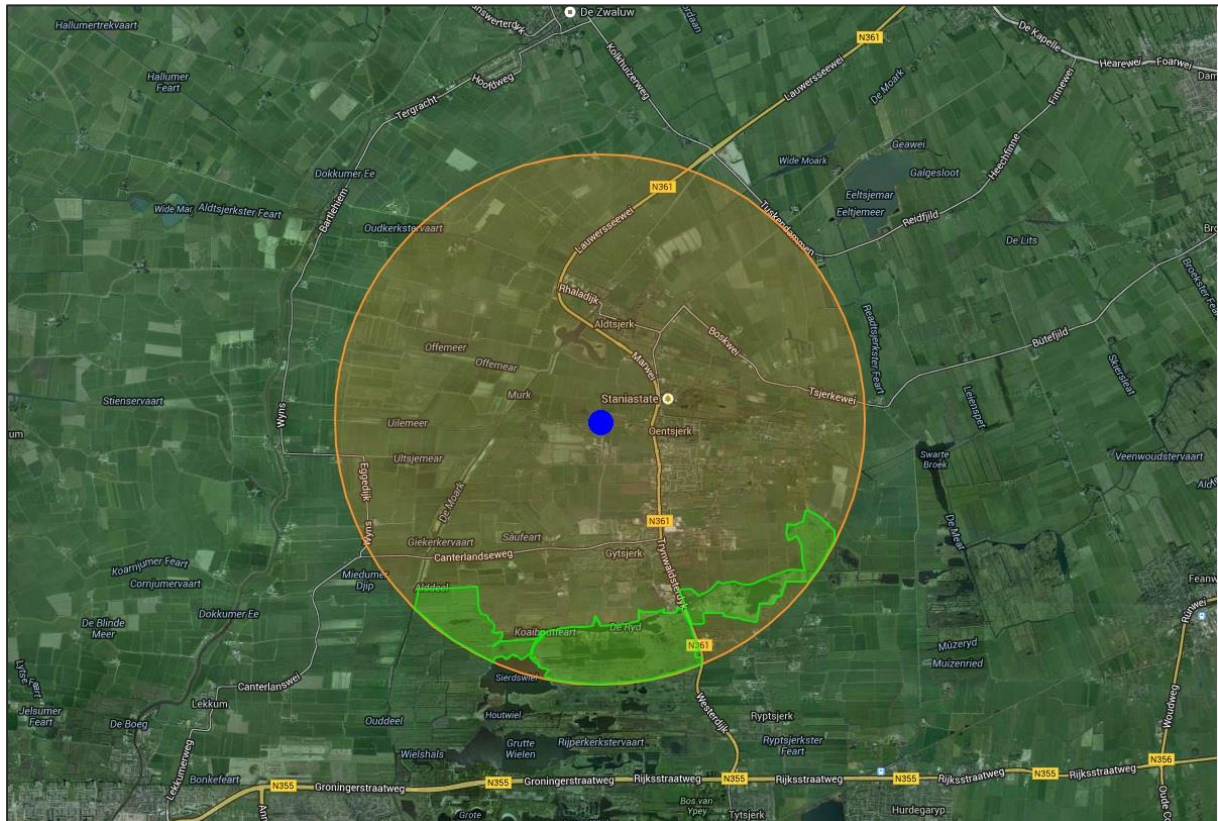

Figuur 6. Ligging van het plangebied (blauwe stip) ten opzichte van het Natura-2000 gebied Groote Wielen (oranje vlak binnen de oranje cirkel) (bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl>).

2.2 Ecologische hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor het creëren en vormgeven van een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van de EHS plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn.

Het plangebied ligt niet binnen de EHS (figuur 7). Toetsing aan de EHS is derhalve niet aan de orde.

Figuur 7. Ligging van het plangebied (blauwe stip) ten opzichte van de EHS (groene vlakken in oranje cirkel) (bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl>).

2.3 Flora- faunawet

De Flora- en faunawet beschermt in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet bevat een aantal verbodsbepalingen die zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Het is niet toegestaan planten te plukken en dieren te doden, te vangen of te verstoren die onder de Flora- en faunawet vallen. Naast deze verbodsbepalingen is de zorgplicht opgenomen die voor alle dieren geldt. De zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen mag hebben voor dieren.

De dier- en plantensoorten die zijn opgenomen op de Flora- en faunawet zijn onderverdeeld in drie tabellen, waarbij de soorten op tabel 1 het lichtst beschermd zijn en die op tabel 3 het zwaarst. Vogels hebben een aparte status. Alle inheemse in Nederland broedende vogelsoorten zijn tijdens de broedperiode zwaar beschermd. Tevens is er een groep vogelsoorten aangewezen waarvan het nest het gehele jaar, dus ook buiten de broedtijd, beschermd is. Deze groep is weer onderverdeeld in vijf categorieën. Een nadere toelichting over de Flora- en faunawet is terug te vinden in bijlage I bij dit document.

3. RESULTATEN VELDBEZOEK

3.1 Flora

In de watergangen in het plangebied groeien soorten als holpijp, gele lis, glanzig fonteinkruid, zwarte zegge, grote waterweegbree, gele waterkers en riet.

De begroeiing in het weiland bestaat voornamelijk uit Engels raaigras met daartussen soorten als hondsdrif, paardenbloem, fluitenkruid, kleeftkruid, akkerdistel, ridderzuring en pinksterbloem. In de groenelementen op het erf groeien de volgende houtige soorten: meidoorn, zomereik, vlier, sleedoorn, krent, es en zwarte els.

Op de planlocatie zijn geen beschermde plantensoorten te verwachten. De aangetroffen aquatische soorten duiden op een redelijk goede waterkwaliteit, er zijn echter geen beschermde soorten aanwezig. De aangetroffen soorten op land betreffen alle algemene soorten van een redelijk voedselrijke omgeving. Op basis van de hier aangetroffen soortensamenstelling en de locatie van het plangebied binnen gangbaar agrarisch gebied kan voorkomen van beschermde plantensoorten worden uitgesloten.

3.2 Vogels

3.2.1 *Vogelsoorten met jaar rond beschermde nestplaatsen*

Binnen het directe plangebied zijn nestplaatsen van huismus aanwezig. Tijdens het veldbezoek zijn in de schuur waarvan het dak vervangen wordt, negen nestplaatsen van de huismus vastgesteld. In de te slopen schuur is daarnaast ook een nestplaats van de huismus vastgesteld. Huismus is opgenomen in categorie 2 van de lijst met jaar rond beschermde soorten. Het hoofdgebouw is ook geschikt voor de soort, deze ligt echter buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. In de te handhaven schuur werden geen huismussen waargenomen die nestindicerend gedrag vertoonden.

Figuur 8. In het directe plangebied zijn meerdere nestplaatsen van huismus aanwezig.

De schuren zijn niet geschikt als nestplaats voor gierwaluw. De dakhelling is te laag en de dakbeplating biedt geen geschikte openingen voor deze soort.

In het hoofdgebouw is een potentiële nestplaats voor de kerkuil aanwezig, deze wordt echter gebruikt door kauw (zie paragraaf 3.2.2). In het plangebied zijn geen nestplaatsen aanwezig van andere soorten vogels opgenomen in de categorieën 1 tot en met 4 van de lijst met jaarrond beschermde soorten.

3.2.2 Overige broedvogels

Naast de in paragraaf 3.2.1 genoemde soorten zijn tijdens het veldbezoek op het perceel de volgende potentiële broedvogels waargenomen: witte kwikstaart, merel, winterkoning, tjiftjaf, houtduif, ringmus, putter, kauw (figuur 9) en spreeuw. Dit betreft zowel gebouwbewonende soorten als soorten gebonden aan groenstructuren. Van kauw zijn twee nesten vastgesteld in de schuren waar werkzaamheden aan zijn voorzien. In de bosschage in het westen van het perceel werd een nest van vermoedelijk een houtduif aangetroffen. Hierbij waren in de buurt twee exemplaren actief, waardoor het aannemelijk is dat deze soort hier broedt. Naast het schuurtje in het zuidwesten van het perceel werd ook een nest waargenomen van vermoedelijk een lijsterachtige.

In de graslanden rondom het erf zijn grutto, tureluur, krakeend, wintertaling en fazant waargenomen. De eerste vier soorten waren hierbij aanwezig op naast het plangebied gelegen plas-dras perceel.

Figuur 9. Nestplaats van kauw in het directe plangebied.

3.3 Zoogdieren

3.3.1 *Vleermuizen*

Voor gebouwbewonende vleermuissoorten zijn de opstallen in het directe plangebied niet geschikt. De schuren beschikken hebben geen spouwmuur en de dakconstructies hebben onvoldoende bufferende werking om geschikt te zijn als verblijfplaats. Het hoofdgebouw zou wel geschikt kunnen zijn, maar valt buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Er zijn geen bomen aanwezig met voor vleermuizen geschikte holtes. Over het algemeen zijn de aanwezige bomen en houtwallen te jong om holtes te (kunnen) bevatten. Het plangebied is mogelijk geschikt als foerageergebied voor vleermuizen, vanwege de beschutting door gebouwen en bomen. Ook is het mogelijk dat de Oenkerkervaart, ten zuiden van het plangebied, gebruikt wordt als vliegroute door soorten als water- en meervleermuis. Het Natura 2000-gebied Groote Wielen dat op enkele kilometers ten zuiden van het plangebied ligt, is onder andere aangewezen voor meervleermuis.

3.3.2 *Overige zoogdiersoorten*

Er zijn geen aanwijzingen die duiden op de aanwezigheid van steenmarter. Er zijn geen uitwerpselen of andere sporen aangetroffen en de schuren bieden te weinig mogelijkheden om dienst te doen als vaste verblijfplaats voor deze soort.

Voor waterspitsmuis is de te dempen watergang niet geschikt. Het water is zeer troebel, wat het ongeschikt foerageergebied maakt voor een dergelijke zichtjager. Door de troebelheid van het water bevindt er zich ook nauwelijks onderwatervegetatie, waardoor voldoende macrofauna als voedsel voor deze soort ontbreekt.

Zwaarder beschermde zoogdiersoorten kunnen binnen het plangebied worden uitgesloten. Het plangebied bevindt zich in een agrarische omgeving en wordt hierdoor begrensd door ongeschikt leefgebied. Ook op het perceel zelf ontbreekt voldoende rust in combinatie met voldoende dekking, waardoor ook het perceel zelf ongeschikt is voor zwaarder beschermde zoogdiersoorten.

Binnen het directe plangebied kunnen enkele licht beschermde zoogdiersoorten worden verwacht. In de weide zijn sporen van ree gevonden, vaste rust- en verblijfplaatsen voor deze soort ontbreken echter in het directe plangebied, enkel is sprake van een niet essentieel deel van het leefgebied. De groenelementen op het erf en de waterkanten bieden geschikte habitat en voldoende dekking voor soorten als huisspitsmuis, bosspitsmuis, veldmuis, aardmuis, woelrat, bosmuis en egel. Mogelijk zouden nog een soorten als wezel en hermelijn voor kunnen komen. Dit betreft in alle gevallen soorten opgenomen in tabel 1 van de Flora- en faunawet.

3.4 Amfibieën, reptielen en vissen

3.4.1 *Amfibieën*

Zwaar beschermde amfibieën worden niet verwacht binnen het plangebied. Hiervoor is de waterkwaliteit niet voldoende hoog. Het water is troebel en onderwatervegetatie ontbreekt, waardoor soorten als poel- en heikikker geen geschikt habitat hebben. Tevens ligt het plangebied ver buiten het bekende verspreidingsgebied van poelkikker.

De watergangen binnen en direct rondom het plangebied zijn wel geschikt voor enkele algemene amfibiesoorten als bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine

watersalamander (allen tabel 1 van de Flora- en faunawet). De groenelementen in het plangebied zouden voor deze soorten daarbij geschikte landhabitat kunnen vormen.

3.4.2 *Reptielen*

Het plangebied wordt omringd door open agrarisch gebied. Het plangebied is hierdoor omgeven door voor reptielen ongeschikte habitat en is hierdoor onbereikbaar voor alle beschermde reptielsoorten. Voorkomen van alle beschermde reptielen in het plangebied kan daardoor worden uitgesloten.

3.4.3 *Vissen*

De watergangen binnen en direct rondom het plangebied zijn niet geschikt voor kleine en grote modderkruiper. De waterkwaliteit is niet voldoende hoog en er is onvoldoende (onder)watervegetatie aanwezig.

3.5 Ongewervelden

Beschermde ongewervelden worden niet verwacht binnen het plangebied. Binnen het plangebied komen geen waardplanten van beschermde vlinders voor, noch geschikte habitat voor zwaarder beschermde libellen, kevers, of voor aquatische soorten.

4. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

4.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus (voor betekenis zie bijlage) binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat. In de Flora- en faunawet zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die vaste verblijfplaatsen in stand houdt. In dit overzicht zijn dan ook alleen de soorten opgenomen, waarvoor het plangebied onderdeel vormt van hun leefgebied en/of levenscyclus en de geplande ontwikkeling mogelijk van negatieve invloed is.

Tabel 1: Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde flora en fauna in het plangebied. Beschermingsstatus Flora- en faunawet: T 1 = Tabel 1; Licht beschermd, T 2 = Tabel 2; Middelzwaar beschermd, T3 = Tabel 3; Zwaar beschermd

Soortgroep	Soort	Aanwezig	Potentieel voorkomend	T 1	T 2	T3	Cat. Vogel lijst
Vogels	Huismus	x				x	2
	Broedvogels in algemene zin (schuren en groenelementen)	x				x	
Zoogdieren	Egel		x	x			
	Algemene muizensoorten		x	x			
	Vleermuizen		x			x	
Amfibieën	Bastaardkikker		x	x			
	Bruine kikker		x	x			
	Gewone pad		x	x			
	Kleine watersalamander		x	x			

4.2 Samenvatting, effectbespreking en aanbevelingen

- *Huismus*

Op het terrein zijn 10 nesten van huismus aangetroffen. Huismus is opgenomen in categorie 2 van de lijst met jaarrond beschermde nesten. Als gevolg van de werkzaamheden zullen de aangetroffen nesten verloren gaan.

Om nestplaatsen te mogen vernietigen, dan wel te verstoren, moet een ontheffing worden aangevraagd bij het ministerie van EZ. Om een ontheffing te kunnen aanvragen zal een Activiteitenplan moeten worden opgesteld waarin onder andere de mitigerende maatregelen gedetailleerd worden beschreven. Deze ontheffingsaanvraag kan desgewenst door Bureau FaunaX verzorgd worden.

Voor het verlies van deze verblijfplaatsen dienen alternatieven gerealiseerd te worden. Per nestplaats van een huismus wordt een compensatiefactor twee gehanteerd (door het Bevoegd Gezag, het Ministerie van EZ).

Tevens zal ervan uit gegaan moeten worden dat de werkzaamheden buiten het broedseizoen van de huismus zullen moeten worden uitgevoerd.

Voor het plaatsen van de alternatieve verblijfplaatsen en bij het uitvoeren van een deel van de werkzaamheden is ecologische begeleiding noodzakelijk. Bovendien dient de werkwijze te worden vastgelegd te worden in een ecologisch werkprotocol.

- *Broedvogels in algemene zin*

Alle broedvogels in Nederland tijdens de broedtijd beschermd; hun nesten en legfels mogen niet worden verstoord of vernield. Door te werken buiten het broedseizoen (globaal de periode 15 maart – 15 juli) kan grotendeels voorkomen worden dat dit gebeurt. Echter, indien blijkt dat er een vogel aan het broeden is, ook buiten de genoemde periode, dan moet worden gewacht totdat deze hiermee klaar is en uit eigen beweging is vertrokken. Indien men vóór het broedseizoen begonnen is met de werkzaamheden en redelijkerwijs kan worden aangenomen dat tijdens deze werkzaamheden geen vogels tot broeden zijn gekomen, dan is het toegestaan om in het broedseizoen door te werken.

Binnen het plangebied kunnen enkele broedvogels worden verwacht in zowel de opstallen als de groenelementen. Met broedvogels zal daarom rekening moeten worden gehouden met het uitvoeren van sloopwerkzaamheden en eventuele werkzaamheden aan groenelementen op het terrein.

- *Vleermuizen*

Het plangebied is mogelijk geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Echter, in de directe omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig zodat het plangebied geen essentieel onderdeel van het functioneel leefgebied betreft. Het is mogelijk dat de vaart gebruikt wordt als vliegroute door water- en/of meervleermuis. Indien de bomen langs de vaart blijven gehandhaafd en er niet meer verlichting langs de vaart wordt aangebracht dan op dit moment aanwezig is, hoeft geen nader onderzoek plaats te vinden. Als de verlichting wel wordt aangepast kan deze van de vaart worden afgericht of afgeschermd om zo geen verstoring van de een eventuele vliegroute te veroorzaken. Indien dit niet mogelijk is, moet er toch nader onderzoek plaatsvinden naar vliegroutes van vleermuizen.

- *Licht en niet beschermde soorten: de zorgplicht*

Er wordt een aantal licht beschermde zoogdier- en amfibiesoorten verwacht in het plangebied. Voor schade aan licht beschermde soorten geldt in principe een vrijstelling. De zorgplicht (zie Bijlage I) van de Ff-wet schrijft echter voor dat men verplicht is om alles wat redelijkerwijze mogelijk is, te doen of juist te laten om schade aan wilde planten en dieren zo veel mogelijk te voorkomen. In dit geval wordt daarom geadviseerd om het dempen van de sloot van het doodlopende kopeinde in de richting van de aansluiting met de andere uit te voeren. Om schade aan licht beschermde amfibieën volledig te voorkomen wordt geadviseerd om het dempen uit te voeren onder ecologische begeleiding.

- **Huismus:** Ontheffing aanvragen en aanbieden alternatieve nestplaatsen.
- **Broedvogels:** Werken buiten het broedseizoen (ongeveer tussen maart en eind juli), anders inschakelen ecologische begeleiding.
- Overige soorten: Naleven **zorgplicht**.

5. BRONNEN EN LITERATUUR

Melis, J. (2012). Vissen in Fryslân. Werkatlas - maart 2012.

Melis, J., De Jong, R. en Koopmans, M. (red.) (2013). Vissen in Fryslân, werkatlas II, verspreiding 1900-2012. Wetterskip Fryslân, Altenburg & Wymenga, Fryslân Grien, Leeuwarden.

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

www.drloket.nl

www.synbiosis.alterra.nl

www.ravon.nl

www.sovon.nl

BIJLAGE I DE FLORA- EN FAUNAWET

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming vastgelegd. Hiermee is ook de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. De volgende wetsartikelen- en bepalingen uit deze wet zijn, in het onderhavige geval, relevant:

Algemene zorgplicht

De zorgplicht (artikel 2) houdt in dat eenieder dient te voorkomen dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen heeft voor alle in het wild levende planten en dieren. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden. De zorgplicht geldt altijd en overal, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Verbodsbepalingen

- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikelen 9 tot en met 12 verbieden het doden, verontrusten, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren, dan wel het beschadigen, vernielen, uithalen of verstoren van hun nesten, holen of andere voortplantings-, vaste rust- of verblijfplaatsen.

➤ Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Omgaan met beschermde soorten

Op 23 februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) omtrent artikel 75 van de Flora- en faunawet in van kracht geworden. Voor het verkrijgen van vrijstellingen. In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in **drie beschermingscategorieën** (Tabellen 1, 2 en 3). **Vogels** vallen hierbuiten en worden apart behandeld. Deze nieuwe indeling is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van de beschermde soorten in Nederland, waarbij ook beschermde soorten van de Europese Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het betreft de volgende beschermingscategorieën ingedeeld in drie tabellen:

1. Tabel 1: Licht beschermde soorten:	vrijstelling
2. Tabel 2: Middelzwaar beschermde soorten:	gedragscode of ontheffing
3. Tabel 3: Zwaar beschermde soorten:	ontheffing

Tabel 1-soorten: Dit betreft een aantal licht beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht. Voor schade aan deze soorten geldt op voorhand een *vrijstelling*, mits bij ingrepen sprake is van bestendig beheer- en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen. Als dit niet het geval is, moet er alsnog een ontheffingsaanvraag worden gedaan, waarbij getoetst wordt volgens het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort' (de lichte toets).

Tabel 2 –soorten: Beschermde soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling wordt verleend, maar kan worden gewerkt volgens een door het Ministerie goedgekeurde *gedragscode*. De gedragscode moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen wordt voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. Er moet *aantoonbaar* volgens een goedgekeurde *gedragscode* worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd dienen te worden.

Als er nog geen gedragscode is of niet volgens een gedragscode gewerkt wordt, moet bij overtreding van de artikelen 8 – 12 van de Flora- en faunawet alsnog een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan dient plaats te vinden, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende

populaties. Als dit inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied noodzakelijk is. Daarnaast moet worden voldaan aan de zorgplicht

Tabel 3-soorten: Dit betreft de meest zwaar beschermde soorten (waaronder soorten die vermeld zijn in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn). Een ontheffingsaanvraag voor eventuele schade aan deze soorten wordt getoetst via een zogenaamde 'uitgebreide toets'. Voor het verkrijgen van een *ontheffing* moet aan vier criteria worden voldaan:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang
- 2) er is geen alternatief voor de ingreep
- 3) de ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort
- 4) er wordt voldaan aan zorgvuldig handelen (zie paragraaf 'Zorgvuldig handelen' hieronder).

Vogels

Vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en worden in de opzet van de Flora- en faunawet apart behandeld. Voor vogels geldt tijdens het broedseizoen een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen ontzien dient te worden, aangezien juist in deze periode sprake zal zijn van verontrusting, doden of verstoren van nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden, zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn.

Naast de bescherming tijdens het broedseizoen, is in 2009 voor vogels een aangepaste lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nestplaatsen jaarrond beschermd zijn. Dit betreft vogelsoorten die de nestplaats jaarrond gebruiken of soorten die jaarlijks terugkeren naar hetzelfde nest. De lijst met vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen bestaat uit vijf categorieën:

- 1) Nesten die, behalve tijdens het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats
- 2) Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
- 3) Nesten van vogels, zijnde niet koloniebroeders, die elke broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
- 4) Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet tot nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
- 5) Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving ervan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De soorten uit categorie zijn niet onder alle omstandigheden jaarrond beschermd, maar vragen wel extra onderzoek. Middels een omgevingscheck zal voor deze soorten onderzocht moeten worden of voldoende alternatieve nestgelegenheid beschikbaar is. Ook kan sprake zijn van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die nesten van vogelsoorten uit deze categorie wel jaarrond beschermd maken.

Een ontheffingsaanvraag voor vogels wordt getoetst middels een 'uitgebreide' toets.

Zorgvuldig handelen

Zorgvuldig handelen (artikelen 2b, 2c, 2d en 16 c AMvB) is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd en gaat een stapje verder dan de zorgplicht. Niet zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep voor gevolgen kan hebben. Een initiatiefnemer moet altijd vooraf inventariseren welke beschermde (niet vrijgestelde) soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep wordt gepland. Ook moet de initiatiefnemer in redelijkheid alles doen of juist laten om te voorkomen, of

zoveel mogelijk beperken, dat de artikelen 8 – 12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. Een belangrijke eerste stap daartoe is bijvoorbeeld een juiste planning van de werkzaamheden, om te voorkomen dat dieren in de voortplantingstijd verstoord worden.